

Q3

2023

Kuntarahoitus

Suhdanne heikkenee, ja ensi vuosi tietää tiukkoja aikoja myös kunnille – onneksi kasvun itujakin on näköpiirissä

Asuntotuotannon pudotus leikkaa Suomen talouskasvua tuntuvasti. Kunnat tarvitsevat lisää rahaa investointeihin, ja lainakanta kasvaa noin kahdella miljardilla vuodessa. Tasapainotusta tarvitaan, mutta yksin säästöt ja supistaminen eivät riitä. Vihreä siirtymä antaa aiheita optimismiin.

KUNTARAOITUS: SUOMEN TALOUDEN ENNUSTE, SYYSKUU 2023

Määrän muutos, %

		2022	2023e	2024e	2025e
Tarjonta	Bkt	1,6	↑ -0,3	↓ -0,3	2,0
	Tuonti	8,3	↓ -5,0	↓ -1,0	2,5
Kysyntä	Yksityinen kulutus	1,7	↑ -0,5	↑ 0,5	1,5
	Julkinen kulutus	0,8	↑ 4,0	↓ 0,0	0,5
	Investoinnit	3,2	→ -6,0	↓ -1,0	3,5
	Vienti	3,5	→ -2,5	↓ -1,5	3,0
Muut ennusteet*	Työttömyysaste (15–74 v.)	6,8	↑ 7,2	↑ 7,7	7,4
	Kuluttajahintainflaatio	7,1	↑ 6,5	↑ 2,3	2,0

Nuolet: ennustetta ↑ nostettu ↓ laskettu → säilynyt ennallaan.

*Ennuste vuosikeskiarvoina. Lähde: Tilastokeskus, Kuntarahoitus

Suomen bruttokansantuote kasvoi vuoden alkupuoliskolla odottamattoman paljon palvelualojen hyvän vedon ansiosta. Myös julkisen kulutuksen kasvu kannatteli taloutta. Teollisuudessa ja rakentamisessa laskeva trendi on kuitenkin vuoden mittaan voimistunut ja niiden vanavedessä koko talouden suhdanne näkymä on kääntynyt jälleen heikompaan suuntaan. Bruttokansantuotteen odotetaan loppuvuoden aikana supistuvan.

Rakennusalan kasvavista konkurssimääristä sekä työllisyyden vähenemisestä koituvat kerrannaisvaikutukset painottuvat vuoteen 2024.

Rakentaminen kärsii erityisen paljon korkotason ja materiaali-kustannusten noususta sekä asuntokaupan hyytymisestä. Parin viime vuoden aikana uusia asuinrakennushankkeita käynnistyi runsaasti ja niiden myötä myymättömien uudiskohteiden kanta on paisunut poikkeuksellisen suureksi. Asuntomarkkinoilla hinnat ovat jo joustaneet, mutta kysynnän ja tarjonnan tasapainottuminen vie aikaa. Rakentamisen alakulun bkt-kasvuvaikutus voi alhon syvimmissä vaiheissa painua jopa lähes prosenttiyksikön negatiiviseksi. Rakennusalan kasvavista konkurssimääristä sekä työllisyyden vähenemisestä koituvat kerrannaisvaikutukset painottuvat vuoteen 2024.

Kotitalouksille korona-aikana kertyneet säästöt alkavat olla vähissä, eivätkä ne enää kannatele yksityistä kulutusta. Palkansaajien ostovoima on onneksi kääntymässä nousuun, ja työttömyyden arvioidaan lisääntyvän vain maltillisesti. Myös korkotason huippu alkaa olla käsillä. Sitkeän inflaation vuoksi Euroopan keskuspankilta ei silti kannata vielä odottaa merkittäviä koronlaskuja. Vaisu maailmankauppa painaa vientiteollisuuden näkymiä: kuluvana vuonna tuonti supistuu vientiä enemmän, mutta ensi vuonna nettovienti vaikuttaa negatiivisesti Suomen talouskasvuun.

Rakennusalan ahdinko ja ulkoisen toimintaympäristön heikkeneminen painavat näkymiä.

Ensi vuoden kasvunäkymät ovat heikot, työttömyys loivassa nousussa

Alkuvuoden positiivisen kasvuyllätyksen vuoksi Suomen bruttokansantuote supistuu kuluvana vuonna hieman aiempaa arviotamme vähemmän. Ennusteemme vuoden 2023 bkt-muutokseksi on nyt -0,3 prosenttia. Odotamme vaikean suhdannetilanteen jatkuvan vuonna 2024. Rakennusalan ahdinko ja ulkoisen toimintaympäristön odotettua voimakkaampi heikkeneminen painavat näkymiä. Laskemme ensi vuoden bkt-ennusteemme -0,3 prosenttiin.

Työttömyys on jo kääntynyt loivaan nousuun. Odotamme keskimääräisen työttömyysasteen päätyvän tänä vuonna 7,2 prosenttiin ja nousevan ensi vuonna edelleen 7,7 prosenttiin. Arvioimme kansallisen kuluttajahintaindeksin mukaisen inflaation olevan vuonna 2023 vielä 6,5 prosenttia, mutta laskevan ensi vuonna 2,3 prosenttiin ja vuonna 2025 edelleen 2,0 prosenttiin.

Vihreän siirtymän investoinnit ja kiihtyvä työperäinen maahanmuutto piristävät talouden toimeliaisuutta ennustejakson lopulla. Arvioimme bruttokansantuotteen kasvavan vuonna 2025 noin kaksi prosenttia ja työttömyyden kääntyvän laskuun.

Vuodesta 2023 on tulossa kunnille taloudellisesti vahva – 2024 talous heikenty merkittävästi

Kuntien käyttötalouden näkymä ei ole oleellisesti muuttunut edellisestä, kesäkuun suhdanne-ennusteessa esittämästämme arviosta. Kuntien käyttötalous vahvistuu edellisestä vuodesta: vuosikate nousee noin 4,1 miljardiin euroon (3,5 miljardia euroa vuonna 2022) ja tulos 2,0 miljardiin euroon (1,2 miljardia euroa vuonna 2022). Kasvua selittävät vuodelle 2023 ajoittuvat, noin miljardin euron kertaluontoiset erät, kuten sote-uudistuksen ”verohännät” sekä omaisuusmyynnit.

Kuntatalouden hyvät vuodet päättyvät, ja luvassa on taloudellista niukkuutta.

Vuosi 2024 tietää vaikeita aikoja myös kuntien talouteen: kertaerät poistuvat, kulut kasvavat ja valtionosuudet vähenevät. Kuntatalouden hyvät vuodet päättyvät, ja luvassa on taloudellista niukkuutta. Ennustejaksolla kuntien vuosikate putoaa alimmillaan 2,5 miljardiin euroon (2024) ja tulos 100 miljoonaan (2024). Vuodesta 2024 eteenpäin kuntatalous vahvistuu hitaasti: vuosikate palautuu 3,1 miljardiin euroon ja tulos 600 miljoonaan euroon vuonna 2027. Vahva verokehitys selittää suurimman osan tuloksen parantumisesta.

Suhteessa Kuntarahoituksen kesäkuun ennusteeseen tulevien vuosien trendi on heikentynyt vuositasona noin 200 miljoonalla. Isossa kuvassa ennustemuutokset ovat pieniä.

**Kuntarahoituksen ennuste kuntatalouden kehityksestä,
syyskuu 2023 (mrd. eur)**

Kuntayhtymät eivät sisälly lukuihin

	2022	2023e	2024e	2025e	2026e	2027e
Tuloksen muodostuminen						
Toimintatuotot	7,9	5,7	5,8	5,8	5,9	6,1
Myyntituotot	2,9	2,0	2,0	2,1	2,1	2,2
Maksutuotot	1,5	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7
Tuet ja avustukset	1,1	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Muut toimintatuotot	2,4	2,5	2,5	2,5	2,6	2,6
Valmistus omaan käyttöön	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Toimintakulut	42,6	20,2	20,8	22,1	22,6	23,0
Henkilöstökulut	14,5	10,2	10,6	11,0	11,2	11,4
Palvelujen ostot	23,0	5,8	6,0	6,3	6,5	6,6
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	2,0	1,6	1,6	1,6	1,7	1,7
Avustukset	1,6	1,2	1,2	1,8	1,8	1,8
Muut toimintakulut	1,5	1,4	1,4	1,4	1,5	1,5
1. Toimintakate	-34,5	-14,3	-14,8	-16,1	-16,4	-16,7
2. Verotulot	26,8	14,6	13,7	14,2	14,7	15,3
3. Valtionosuudet, käyttötalous	10,8	3,5	3,3	4,4	4,5	4,6
4. Rahoitustuotot ja kulut, netto	0,3	0,4	0,3	0,1	0,0	-0,1
5. Vuosikate	3,5	4,1	2,5	2,6	2,9	3,1
6. Poistot	2,5	2,4	2,4	2,5	2,5	2,6
7. Satunnaiset erät, netto	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1
8. Tilikauden tulos	1,2	2,0	0,1	0,2	0,4	0,6
9. Vuosikate	3,5	4,1	2,5	2,6	2,9	3,1
10. Satunnaiset erät	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1
11. Tulorahoituksen korjauserät	-0,9	-0,6	-0,6	-0,7	-0,9	-1,1
12. Tulorahoitus, netto	2,7	3,7	2,0	2,0	2,1	2,1
13. Käyttöomaisuusinvestoinnit	-4,2	-4,9	-4,8	-4,9	-5,0	-5,1
14. Rahoitusosuudet ja myyntitulot	2,1	0,7	0,7	0,8	0,9	1,2
15. Investoinnit, netto	-2,1	-4,2	-4,1	-4,1	-4,0	-3,8
16. Rahoitusjäämä (tulorah.-invest.)	0,6	-0,5	-2,1	-2,1	-1,9	-1,7
17. Lainakanta	18,7	18,6	20,5	22,7	24,6	26,4
18. Kassavarat	7,0	6,5	6,1	6,3	6,3	6,4
19. Nettovelka (lainat - kassavarat)	11,7	12,2	14,3	16,4	18,3	20,0
Lainojen lask. takaisinmaksuaika (vuotta)	5,4	4,5	8,3	8,7	8,6	8,5

Kuntarahoituksen ennuste perustuu kuntien talousraportoinnin kuuden kuukauden toteumatietoihin vuodelta 2023 ja kuntien tilinpäätösennusteisiin vuodelta 2023 (Valtiokonttori, Tutki hallintoa), vero- ja valtionosuusennusteisiin (Kuntaliitto) sekä Inspiran asiakastoimeksiannoissaan muodostamaan tilannekuvaan.

Investointitalous on suurin haaste – uutta lainaa tarvitaan noin kaksi miljardia vuodessa

Kuntatalouden suurimmat haasteet ovat rahoituslaskelmissa. Heikkenevä vuosikate pienentää investointien tulorahoitusta, ja samaan aikaan investointien kustannukset ovat nousseet muun muassa rakennuskustannusten kasvun vuoksi. Vuoden 2022 investointitaso, 4,2 miljardia euroa, on nousemassa noin 4,9 miljardiin euroon vuonna 2023. Myös pidemmällä ajanjaksolla investointikustannukset säilynevät korkeina. Ennusteessa kuntien investoinnit asettuvat vuositasolla noin 5 miljardiin euroon.

Osaltaan investointitaloutta heikentää omaisuusmyyntien väheneminen. Sinänsä pudotus on ennakoitu, sillä vuosi 2022 oli kuuma sote-kiinteistöjen kauppojen vuoksi: omaisuutta myytiin noin kahdella miljardilla eurolla. Kuluvana vuonna omaisuusmyynnit ovat jäämässä 700 miljoonaan. Erotus on suoraan pois kuntien omien investointien rahoituksesta, ja poistunut omaisuusmyyntituotto on korvattava lainarahoituksella. Haastavassa taloussuhdanteessa odotamme, että kuntien omaisuusmyyntien tulot säilyvät maltillisella, vajaan miljardin vuositasolla.

Kaikkiaan kunnat tarvitsevat lisää rahoitusta investointeihin. Vuodesta 2024 lisärahoituksen tarve asettuu noin kahteen miljardiin euroon vuodessa. Kesäkuun ennusteeseemme verrattuna lisärahoituksen tarve kasvaa noin 400 miljoonalla vuodessa. Osa rahoitustarpeesta voidaan kattaa kassavaroista ja sijoituksista, mutta suurin osa edellyttää lainarahoitusta.

Odotamme kuntien lainamäärän kasvavan 26,4 miljardiin euroon vuoteen 2027 mennessä. Heikentyneen suhdannenäkymän vuoksi summa on noin 2,1 miljardia euroa suurempi kuin kesäkuussa ennustimme.

Kunnat jarruttavat investoinneissa ja tehostavat toimintaa?

Ennakoimme, että kustannusten kasvu ajaa kunnat hillitsemään investointejaan. Laadittu ennuste sisältää 5 prosentin ”investointijarrun” vuodelle 2024.

Myös muita totuttuja ratkaisuita nähdään väistämättä: tasapainotusohjelmia, palveluverkon tiivistyksiä ja veronkorotuksia. Lisäksi TE-uudistuksen ja siinä kunnille siirtyvän suhdanneriskin hallinta tulee kuormittamaan kuntia.

Kuntien ratkaistavaksi on tulossa myös huomattavan monen ennen pitkää entisen sote-kiinteistön kohtalo. Hyvinvointialueiden erittäin haastava talous pakottaa alueet irtaantumaan laajasti alueellisista sote-palvelupisteistään. Pelastusasemien verkosto on pysyvämpi.

Kasvu ja tulojen lisäys ovat ainoa tie ylös kuopasta – vihreän siirtymän mahdollisuutta ei sovi hukata

Julkisen sektorin taloushaasteiden mittaluokka on liian laaja ongelmien ratkomiseen yksinomaan säästöin ja supistamalla. Tuottavuutta, kasvua ja yhteiskunnan uusia tuloja tarvitaan talouden tasapainottamisessa.

Kurjan suhdannenäkymän takana itää onneksi myös kasvun versoja.

Kurjan suhdannenäkymän takana itää onneksi myös kasvun versoja. Suomeen kaavallaan merkittäviä vihreän siirtymän investointeja, jotka toteutuessaan piristävät talouden toimeliaisuutta vuosikymmenen jälkipuoliskolla. Sunniteltujen investointien mittaluokka on valtava, noin 140 miljardia. Todennäköisesti vain osa hankkeista toteutuu, mutta jo muutaman prosentin toteuma merkitsisi piristysruisketta, jonka eteen kuntienkin kannattaa tehdä kiivaasti töitä.

Vihreän siirtymän investoinnit nojaavat uusiutuvan energiantuotannon moninkertaistamiseen, mikä vaatii satsauksia myös sähkön siirtokapasiteettiin sekä energian välivarastointiin. Mikäli ylijäämäsähköä ei saada myytyä riittävällä hinnalla, jää moni puhtaan energiantuotannon hanke haaveeksi. Sen sijaan, jos energian tuotanto-, varastointi- ja siirtokapasiteetin samanaikaisen kasvattamisen synergiahyödyt täyttyvät ja investoinneissa käynnistyy positiivinen kierre, talouskasvu voi nopeutua selvästi totuttua ripeämmäksi. Se tietäisi paluuta parempiin vuosiin myös monen kunnan taloudelle.

Kuntarahoituksen suhdanne-ennusteesta vastaa yhtiön pääekonomisti, valtiotieteiden tohtori **Timo Vesala**. Vesalan näkemyksiin ajankohtaisista talousaiheista voi tutustua suhdanne-ennusteiden ja markkinakatsausten lisäksi myös Kuntarahoituksen Huomisen talous -podcastissa. Podcast löytyy Kuntarahoituksen [verkkosivuilta](#), [Spotify](#)sta, [SoundCloudista](#) sekä [Applen](#) ja [Googlen](#) podcast-palveluista.

 [@TimoVesala](#)

Kuntatalouden ennusteen on laatinut Inspiran senior konsultti **Lauri Pekkila**. Inspira on Kuntarahoituksen kokonaan omistama tytäryhtiö, joka tarjoaa talouden ja rahoituksen neuvonantopalveluja kunnille sekä niiden yhtiöille, kuntayhtymille, hyvinvointialueille sekä valtion tukeman asuntotuotannon toimijoille.

[Tutustu Inspiran neuvonantopalveluihin.](#)